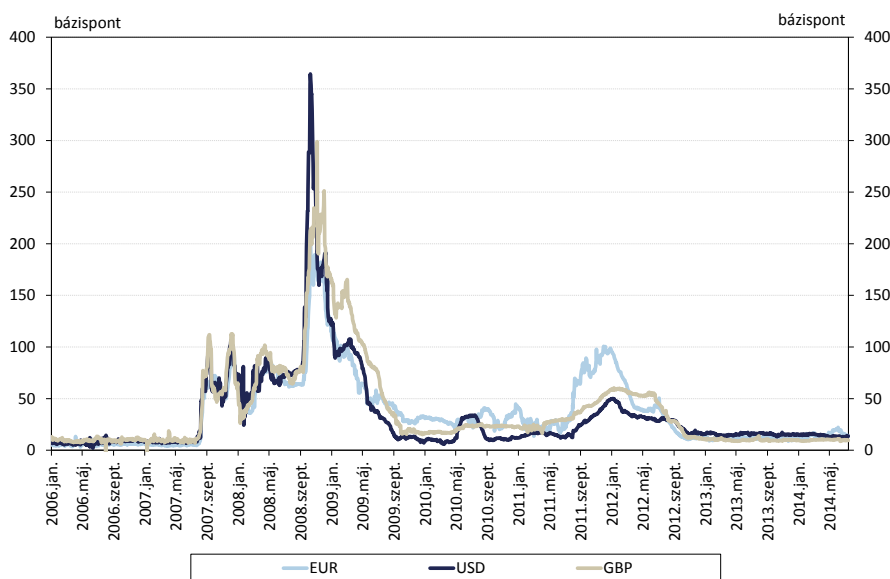

Csikós György Dávid – Szomorjai Péter¹: Hamarosan életbe lépnek az Bázeli III-as likviditási előírások

A likviditással kapcsolatos európai szabályozási folyamat első mérföldkövéhez értünk, ugyanis 2014 júniusában elkezdődött a likviditás fedezeti mutatóval (LCR – Liquidity Coverage Ratio) kapcsolatos hivatalos adatszolgáltatás. Jelen írásunkban először egy rövid áttekintést adunk a 2015-től bevezetésre kerülő új likviditási mutatóval (LCR) kapcsolatban, ismertetjük a szektor jelenlegi megfelelését az adatszolgáltatás alapján, végül bemutatjuk a hitelintézetek lehetséges alkalmazkodási csatornáit.

A 2008-ban kezdődött pénzügyi válság kapcsán nyilvánvalóvá vált, hogy a bankok nem kezelték megfelelő módon a likviditási kockázataikat, illetve nem mérték fel megfelelően a rendszerszintű likviditási kockázatok kialakulásának valószínűségeit. A válság előtt az eszközpiacon nagy likviditás volt a jellemző, a piaci szereplők alacsony költség mellett tudták rövid távú hitelekkel finanszírozni a sokszor lényegesen hosszabb futamidejű eszközeiket. Ez jelentős kockázatok felépülésével járt, ami a piaci környezet változásával likviditási feszültségekhez, súlyosabb esetben csődhöz vezetett (pl.: Bear Stearns, Northern Rock). Amennyiben a likviditási feszültségek a szektor több jelentős szereplőjét is érintik, akkor már a pénzügyi közvetítés teljes rendszere veszélybe kerül, így rendszerszintű kockázatról beszélhetünk.

1. ábra: A likviditási kockázatok alakulása a bankközi piacokon a válság időszakában

Megjegyzés: A likviditási kockázatok számszerűsítésénél a 3 hónapos bankközi kamatlábak és az overnight index swapok (OIS) különbségét használtuk fel. A LIBOR-OIS spread jó indikációja a bankok egymásnak nyújtott hitelezési hajlandóságának.

Forrás: Bloomberg.

Paradigmaváltás a bankszabályozásban – a likviditási előírások megjelenése

1975-ben Sir George Blunden – a Bázeli bizottság (Basel Committee on Banking Supervision) első elnöke – már a bizottság első ülésén hangsúlyozta, hogy a szervezet elsődleges célja az, hogy

¹ A szerzők a Magyar Nemzeti Bank munkatársai

segítsen biztosítani a bankok fizetőképességének és likviditásának fenntartását². A válságot megelőzően inkább a mandátum első részére helyeződött a hangsúly, a hitelintézetek likviditásmenedzsmentjére vonatkozóan nem voltak kvantitatív előírások. A válság azonban rávilágított arra, hogy csupán a tőke megfelelésre koncentrálnak eszközök használata nem elegendő a stabilitási kockázatok megfékezésére, ugyanis számos bank annak ellenére küzdött nehézségekkel, hogy a tőkeellátottsága megfelelő volt. Ezekre a tapasztalatokra reagálva, – csaknem 35 évvel Sir Blunden beszéde után – a Bázeli Bizottság javaslatot tett a hitelintézetek likviditási szabályozására vonatkozóan: két kötelezően teljesítendő likviditási mutató bevezetését készítették elő.

A likviditás fedezeti mutató (LCR – Liquidity Coverage Ratio) célja annak biztosítása, hogy rövid távon (30 nap) megfelelő mennyiségű és minőségű likvid eszköz álljon a bankok rendelkezésére egy esetleges likviditási sokk esetén. A nettó stabil forrás mutató (NSFR – Net Stable Funding Ratio) pedig egy hosszabb időtávot fed le: célja az, hogy az egy éven túli eszközök és források összhangját biztosítsa. Jelen írásunkban elsősorban az LCR mutatóra fókuszálunk, mivel az NSFR szabályozás bevezetése várhatóan csak 2018-tól lesz aktuális.

Az LCR előírások az európai szabályozásban

A Bazel III néven közismert szabályozási javaslatcsomag európai jogrendbe való átültetését a hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális szabályozására vonatkozó irányelv- és rendelet (CRD IV/CRR³) tartalmazza, amely 2014. január 1-től hatályos. A likviditási előírásokkal – elsősorban az LCR szabályozásával – alapvetően a közvetlenül hatályos rendelet (CRR) foglalkozik.

Az LCR három nagyobb elemből épül fel:

- (i) likvid eszközök (pl. állampapír, készpénz, stb.);
- (ii) kiáramló tételek (pl. lejáró felvett hitelek, betétkivonás, stb.);
- (iii) beáramló tételek (pl. esedékes hiteltörlesztések, lejáró nyújtott bankközi hitelek stb.).

Az egyes elemek meghatározásakor egy stressz scenárió feltételezéséből indul ki a szabályozás, ami azt jelenti, hogy a különböző potenciálisan pénzáramlást generáló tételeket be kell szorozni a szabályozásban meghatározott ki- és beáramlási súlyokkal. A beáramlásokat kizárólag a kiáramlások 75 százalékáig lehet figyelembe venni a nettó pénzkiáramlások számszerűsítésekor, ez biztosítja, hogy az intézménynek legyenek likvid eszközei, és ne csak a beáramlások növelésével próbáljon megfelelni az előírásnak.

Az LCR számításának egyszerűsített képlete:

$$\text{LCR} = \frac{\text{Likvid eszközök}}{\text{Nettó kumulált pénzkiáramlás a következő 30 napban}} \geq \text{minimum követelmény ahol,}$$
$$\text{nettó kumulált pénzkiáramlás} = \text{kiáramlás} - \min\{\text{beáramlás; kiáramlás} * 0,75\}$$

---

² <http://www.bis.org/speeches/sp121115.pdf>

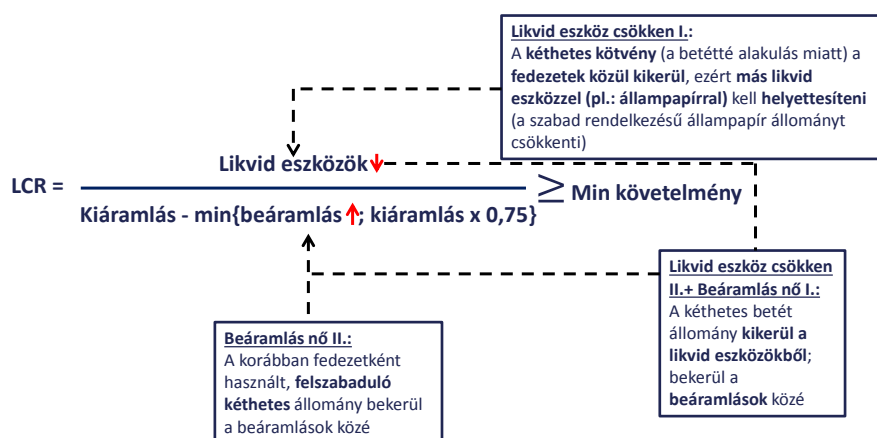
³ Az Európai Parlament és a Tanács 2013/36/EU irányelve és 575/2013/EU rendelete.

Az LCR-re vonatkozó szabályozói minimum 2015-től 60%-os értékkel kerül bevezetésre, majd 2018. január 1-re, fokozatosan, több lépésben éri el a 100%-os elvárt minimum szintet.

Hogyan hat az irányadó jegybanki instrumentum megváltozása az LCR-re?

A Magyar Nemzeti Bank Monetáris Tanácsa 2014. április 23-i ülésén arról döntött, hogy az irányadó jegybanki instrumentum formája 2014. augusztus 1-től megváltozik. Az MNB kéthetes lejáratú kötvény lekötött betétte alakul, ami hatással lesz a bankok LCR megfelelésére is. Míg ugyanis az MNB kötvény az LCR szempontjából likvid eszköznek minősülhetett, addig az MNB betét az európai szabályozás alapján már nem tekinthető annak (nem lehet szabadon átruházni), így a beáramló tételek között kell feltüntetni. A beáramlásoként való figyelembevétel hátrányosan érintheti a bankok megfelelését: egyrészt a beáramlásokat csak a kiáramlások 75%-ig lehet figyelembe venni egyedi banki szinten, másrészt az európai szabályozás, a hivatalos LCR adattábla, illetve az ehhez tartozó kitöltési útmutató alapján a jegybanktól érkező beáramlást csak 50%-os súllyal lehet beszámítani a mutatóban⁴. Ezen túl – mivel az MNB betét nem tekinthető elfogadható fedezetnek a jegybanki műveletek kapcsán – az eddig szabad banki likvid eszköz állomány egy részét a hitelintézetek kénytelenek lesznek fedezetként lekötöni (pl.: a pénzforgalmi műveleteik biztosítása érdekében), ami szintén csökkentheti az LCR mutatót. Összefoglalva tehát megállapítható, hogy a bankoknak az irányadó jegybanki instrumentum megváltozása miatt is érdemben növelniük kell az elfogadható likvid eszköz állományukat az LCR megfelelés biztosítása érdekében.

2. ábra: A jegybanki instrumentum megváltozásának hatása a likviditás fedezeti mutatóra

Forrás: saját illusztráció.

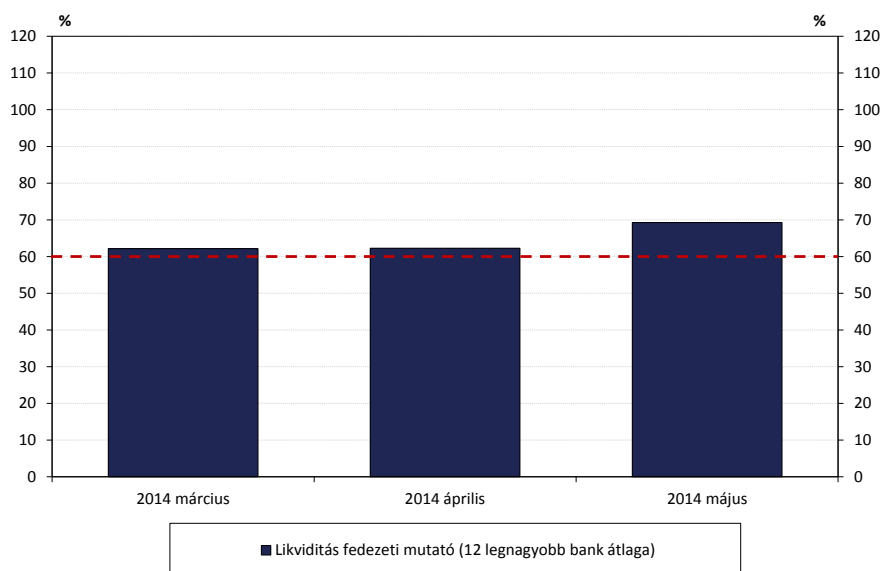
⁴ Az Európai Bankhatóság által meghatározott táblakép alapján az 50%-ban figyelembe vehető tételek között kell jelteni (Annex XII - Liquidity ratios templates <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/supervisory-reporting/implementing-technical-standard-on-supervisory-reporting>)

A hazai nagybankok LCR megfelelése – Mit mondhatunk az előzetes adatszolgáltatás alapján?

Az eredeti ütemezés szerint az intézmények kötelező adatszolgáltatása 2014 áprilisában indult volna, azonban az EU-s szintű adatszolgáltatási rendelet elfogadásának késése miatt az első adatok beérkezése 2014. június végére tolódott. Az előzetes adatszolgáltatás keretében az intézmények 2014 márciusára, áprilisára és májusára vonatkozóan küldtek be adatokat.

Az adatszolgáltatás alapján látható, hogy a hazai nagybankok likviditási helyzete ebben az időszakban érdemben javult (2. ábra): a likviditás fedezeti mutató (LCR) 12 legnagyobb hazai hitelintézetre vonatkozó átlaga 2014 májusára 69,3%-ra nőtt. Bár a szektor szereplői átlagosan már megfelelnek a 2015-től előírt minimum követelménynek, a közeljövőben még további érdemi alkalmazkodás várható, ugyanis az adatszolgáltatás alapján az LCR értékek egyedi banki szinteken erőteljesen szóródnak.

3. ábra: A legnagyobb 12 hitelintézet átlagos likviditási mutatója (LCR) a 2014-es előzetes adatszolgáltatás alapján

Megjegyzés: Piros vonallal a 2015-től előírt minimum szintet jelöltük. Az LCR számításánál a jegybanki kötvényeket – a 2014 augusztusától hatályos változás alapján – már jegybanki betétként, azaz jegybanktól származó beáramlásként kezeltük. Fontos hangsúlyozni, hogy az előzetes adatszolgáltatásból származó értékeket inkább indikációként érdemes kezelni.

Forrás: MNB.

Hogyan alkalmazkodhatnak a bankok?

A szabályozás összetettségéből adódóan a bankoknak több lehetőségük is van az LCR megfelelésük javítására. A leginkább kézenfekvő alkalmazkodási stratégia a lejáró MNB kéthetes kötvényből/betétből történő állampapír vásárlás, amely illeszkedik az MNB által is támogatott hazai önfinanszírozási koncepcióba. Ezen kívül a bankok növelhetik a finanszírozó ügyleteik futamidejét, illetve új betét vagy egyéb külső forrás (pl.: kötvénykibocsátás) bevonásából állampapírt vásárolhatnak. Az LCR követelményeknek való megfelelés kapcsán természetesen egyéb, negatív externáliákkal járó alkalmazkodási stratégiák is felmerülhetnek: amennyiben

például a bankok a hitelezés visszafogásával reagálnának, az negatív következményekkel járhatna a gazdasági növekedésre nézve. Az ilyen típusú banki alkalmazkodást ezért sem pénzügyi stabilitási, sem nemzetgazdasági szempontból nem tartjuk kívánatosnak.

Az LCR-re vonatkozó banki alkalmazkodási lehetőségeket érdemben befolyásolhatja a háztartási devizahitelek esetleges forintosítása is. Amennyiben ugyanis a konverzió hatására a jegybankmérleg mérete lecsökkenne (pl.: a devizatartalékok esetleges részbeni felhasználása miatt), a jegybank sterilizációs állománya is mérséklődne, ami csökkentené a bankrendszerben elérhető likvid eszközök/MNB betétek mennyiségét. Ezen lehetőségre felkészülve a bankoknak időben érdemes elkezdniük az új likviditási előírásra vonatkozó alkalmazkodást.

Összegzésként elmondható, hogy az új likviditás fedezeti mutató (LCR) bevezetésével paradigmaváltás történt a nemzetközi bankszabályozásban: a válság óta már nemcsak a bankok tőkemegfelelése kiemelt terület, hanem a likviditási helyzetükre vonatkozóan is érdemi előírásokat kell teljesíteniük. Az LCR-re vonatkozó hazai adatszolgáltatás legfrissebb tapasztalataiból látszik, hogy a vizsgált 12 hazai nagybank átlagosan már megfelel a 2015-ben életbe lépő előírásoknak, azonban mind egyedi szinten, mind a mutató jövőbeli 100%-os szintjének teljesítéséhez még érdemi alkalmazkodás szükséges.

Szerkesztett formában megjelent a Napi Gazdaságban 2014. július 30-án.